

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
Ταχ/κή Δ/νση: Σαπφούς 22
81 131 Μυτιλήνη
Τηλέφωνο: 22510 40716
e-mail: efales@culture.gr

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Η Υπηρεσία μας ενδιαφέρεται να αναθέσει την δημιουργία και εκτύπωση ενημερωτικών φυλλαδίων με τη μέθοδο Braille (CPV: 22100000-1 / Εκτυπώσεις βιβλίων και ενημερωτικών φυλλαδίων), στην ελληνική γλώσσα (700 τεμάχια) και στην αγγλική γλώσσα (300 τεμάχια), στο πλαίσιο του 1ου υποέργου: «Αποκατάσταση και ανάδειξη Οθωμανικού τεμένους Βαλιδέ Τζαμί», του έργου «SUB. 1 Αποκατάσταση και ανάδειξη Οθωμανικού τεμένους Βαλιδέ Τζαμί» με κωδικό 2022ΤΑ01400011 και MIS 5158706.

Το ενημερωτικό φυλλάδιο με τη μέθοδο braille, για το μνημείο του Βαλιδέ Τζαμί, θα γίνει σε ειδικό εκτυπωτικό χαρτί το οποίο διατηρεί το ανάγλυφο της επιφάνειας, διαστάσεων 30,5 εκ. & 23,5 εκ. και θα έχει εξώφυλλο βλεπόντων, οπισθόφυλλο και βιβλιοδεσία με πλαστικό σπιράλ.

Το ανωτέρω έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης «Ελλάδα 2.0» με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης-NextGenerationEU.

Προς απόδειξη της μη συνδρομής των λόγων αποκλεισμού από διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του Ν.4412/2016 όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4782/2021 (ΦΕΚ 36/Α'/9-3-2021), παρακαλούμε να έχετε υπόψη σας ότι σε περίπτωση που ανακηρυχθείτε ανάδοχος οφείλεται να μας αποστείλετε τα παρακάτω δικαιολογητικά: **α.** Απόσπασμα ποινικού μητρώου, **β.** Φορολογική ενημερότητα, **γ.** Ασφαλιστική ενημερότητα (άρθρο 80 παρ.2 του Ν.4412/2016).

Παρακαλούμε να μας προσκομίσετε εντύπως σχετική προσφορά για την δημιουργία και εκτύπωση ενημερωτικών φυλλαδίων με τη μέθοδο Braille, εντός πέντε (5) ημερών.

Ο ανάδοχος έχει την υποχρέωση έκδοσης Ηλεκτρονικού Τιμολογίου, από εγκεκριμένο πάροχο έκδοσης, σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 52445 ΕΞ2023/4-4-2023 ΚΥΑ, ΦΕΚ τεύχος Β'/2385/12-4-2023 (Α.Δ.Α.: 97Κ8Η-ΖΗ5), που εκδίδεται στο πλαίσιο των ν. 4412/2016, 4413/2016 και 3978/2011 προς την Αναθέτουσα αρχή με κωδικό (ΑΑΗΤ): 1022.0000000000.0079. Λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο συμπλήρωσης των πεδίων του ΗΤ είναι διαθέσιμες στον «Οδηγό Μορφότυπου» που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της ΓΓΠΣΔΔ στη διαδρομή <https://www.gsis.gr/politesepiheuriseis/pliromes-kai-eispraxeis/e-invoice>

Η παρούσα Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος δημοσιεύεται στο ΚΗΜΔΗΣ (<https://cerpp.eprocurement.gov.gr>).

**Ο Προϊστάμενος της Εφορείας
Αρχαιοτήτων Λέσβου
Πάυλος Τριανταφυλλίδης
ΠΕ Αρχαιολόγων**

Κείμενο Ενημερωτικού Φυλλαδίου:

Αποκατάσταση και Ανάδειξη Οθωμανικού Τεμένους Μπαλίζαντε Χασάν Μπέη (Βαλιδέ τζαμί) στην Επάνω Σκάλα Μυτιλήνης

Το Τέμενος «Βαλιδέ» ή Μπαλίζαντε Χασάν Μπέη (Balizade Hasan Bey Camii), το οποίο βρίσκεται στη περιοχή της Επάνω Σκάλας Μυτιλήνης ανοικοδομήθηκε για πρώτη φορά το 1620-1621, σύμφωνα με τη κτητορική επιγραφή που υπάρχει πάνω από την κύρια είσοδο του μνημείου.

Το τέμενος είναι ορθογώνιας κάτοψης, μονόχωρο, με άξονα κατεύθυνσης ΝΑ-ΒΔ μέγιστων διαστάσεων 14,5μ. μήκος, 9,85 μ. πλάτος και 9μ. ύψος. Φέρει τετράριχτη στέγη και χαρακτηρίζεται αρχιτεκτονικά από τη παρουσία προστώου και του κυρίως λατρευτικού χώρου εσωτερικά. Το φως εισέρχονταν στο εσωτερικό από οκτώ, περιμετρικά, μεγάλα φωτιστικά ανοίγματα (παράθυρα) και οκτώ, αντίστοιχα, φεγγίτες ελλειψοειδούς σχήματος στην ανώτερη ανωδομή του κτιρίου.

Η πρόσβαση στο κτίριο γινόταν, όπως και σήμερα, από τα δυτικά διαμέσου κλίμακας σε σχήμα Π, η οποία οδηγεί στο προστώο φέροντας τρεις αναβαθμούς. Το προστώο (revak) φέρει επικλινή στέγη η οποία εδράζεται σε περιμετρική τοξοστοιχία πέντε τόξων. Στη βορειοδυτική εξωτερική του γωνία φέρει τον χαρακτηριστικό μιναρέ από τον οποίο ο μουεζίνης καλούσε σε προσευχή, ύψους 17,50 μ χτισμένος από τοπικό λίθο και λίθο σαμουρσάκ από την περιοχή των απέναντι τουρκικών παραλιών.

Με την είσοδο στο λατρευτικό χώρο υφίσταται υπερυψωμένη ξύλινη κατασκευή (maqsura/μαξούρα) εν είδη εξώστη με ξύλινη κλίμακα, η οποία λειτουργούσε συγχρόνως ως χώρο υποδοχής και παροχής ασφάλειας των επίσημων προσώπων (τοπικούς αξιωματούχους ή θρησκευτικούς λειτουργούς), οι οποίοι επισκέπτονταν το τέμενος για προσευχή. Στον κυρίως ορθογώνιο λατρευτικό χώρο, απέναντι ακριβώς από την είσοδο στο κέντρο του ανατολικού τοίχου (qibla/κίμπλα), ο οποίος είναι προσανατολισμένος προς τη Μέκκα, διαμορφώνεται το ιερό προσκύνημα-κόγχη (mihrab/μιχράμπ). Η κόγχη (mihrab) έχει συμβολικό χαρακτήρα προσδίδοντας τη τάση του πιστού με τη προσευχή να προσεγγίζει την Κα'άβα στη Μέκκα, τον ιερό τόπο λατρείας των απανταχού στο κόσμο μουσουλμάνων. Συνήθως έφερε πλούσια διακόσμηση από φυτικά και συμβολικά για τους μουσουλμάνους μοτίβα. Η συγκεκριμένη είναι επικαλυμμένη με πράσινο επίχρισμά, ενώ σε παλαιότερη φάση του κτιρίου, έφερε επιχρίσματα με πλούσια χρωματική και φυτική διακόσμηση. Παραπλεύρως της κόγχης (mihrab) πολύ πιθανόν θα έφερε τον άμβωνα (minbar), μία υπερυψωμένη ξύλινη κατασκευή εν είδη πλατφόρμας που οδηγούσε κλίμακα, τόσο για την ανάγνωση των ιερών κειμένων, όσο και για τη διδασκαλία. Σήμερα δεν διασώζεται αυτή η κατασκευή.

Εξωτερικά του τεμένους, βορειοδυτικά της εισόδου, υπάρχει δεκάπλευρη μαρμάρινη δεξαμενή (συντριβάνι) νερού η οποία φέρει περιμετρικά επιγραφή σε αραβογράμματα γραφή αναφέροντας το έτος κατασκευής της το 1757-1758 και το ότι αποτελεί δωρεά στη μνήμη του δωρητή Μπαλίζαντέ Χασάν Μπέη.

Πιο συγκεκριμένα, η επιγραφή καταλαμβάνει μέρος της ισλαμικής προσευχής η οποία αναφέρεται στους Επτά Κοιμώμενους και θεωρείται ότι λειτουργεί αποτροπαϊκά και προστατεύει από τη βασκανία και τη πυρκαγιά. Η ύπαρξή της υποδηλώνει ότι το ευαγές ίδρυμα του Μπαλίζαντέ, όπως και το τέμενό του ήταν σε

συνεχή λειτουργία μετά την ίδρυσή του το 1620 και πιθανώς η συγκεκριμένη φιάλη αντικατέστησε κάποια παλαιότερη που καταστράφηκε από πυρκαγιά. Η παρουσία τρεχούμενου νερού στους εξωτερικούς χώρους των τεμένων κατά την ισλαμική παράδοση και θρησκεία είχε να κάνει με καθορισμένη τελετουργική συνήθεια που λάμβανε χώρα κατά τη προσευχή των μουσουλμάνων και αφορούσε στο καθαρισμό/εξαγνισμό των πιστών πριν την είσοδό τους εσωτερικό του τεμένου. Το αρχιτεκτονικό συγκρότημα (külliye-κουλιγιέ) του Μπαλίζαντε Χασάν Μπέη σύμφωνα με το καταστατικό του περιελάμβανε επίσης ζαβιγιέ (είδος χώρου/κτιρίου φιλοξενίας του τάγματος δερβίσιδων), ιεροδιδασκαλείο και λουτρό τα οποία αναπτύσσονταν περιμετρικά του τεμένου. Δεν διατηρείται κανένα από αυτά τα κτίρια σήμερα στο περιβάλλοντα χώρο.

Σύμφωνα με οθωμανικές αρχειακές πηγές το τέμενος ήταν σε συνεχή χρήση από το έτος κατασκευής του έως και τα μέσα του 19 ου αιώνα όπου υπέστη εκτεταμένη καταστροφή κατά το μεγάλο σεισμό του 1867 που χτύπησε τη πόλη. Έπειτα δέχθηκε μικρότερες επισκευές έως και το 1889 όπου επανακατασκευάστηκε πλήρως με το ποσό των 60.000 γροσίων αποκτώντας τη σημερινή του μορφή.

Η χρήση του ως τέμενος συνεχίστηκε έως και την απελευθέρωση του νησιού το 1912. Από τότε υπήρχε περιστασιακή χρήση του χώρου, τόσο κατά τη περίοδο της Μικρασιατικής καταστροφής αποτελώντας προσωρινό καταφύγιο των προσφύγων που ήλθαν από τα απέναντι τουρκικά παράλια, όσο και αργότερα όπου χρησίμευσε ως καρβουναποθήκη, έως ότου εγκαταλείφθηκε πλήρως στη πρόσφατη ιστορία. Οι εργασίες αποκατάστασης, συντήρησης και επανάχρησής του μνημείου πλέον ως μουσειακός χώρος, στο πλαίσιο του έργου με το τίτλο: «Αποκατάσταση και ανάδειξη Οθωμανικού τεμένου Βαλιδέ Τζαμί» που εκτέλεσε η ΕΦΑ Λέσβου σύμφωνα με το συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα Ελλάδα 2.0 (Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας), στοχεύει στη διατήρηση του μνημείου και στη προβολή της τοπικής ιστορίας της πόλης κατά τη περίοδο της νεότερης ιστορίας και της οθωμανικής κυριαρχίας στο νησί.

Η μουσειολογική έκθεση που αναπτύσσεται στο εσωτερικό του μνημείου επικεντρώνεται, διαμέσου υλικών καταλοίπων, στην ανάδειξη της συνύπαρξης των αλλόγλωσσων και αλλόθρησκων οθωμανών υπηκόων στη πόλη της Μυτιλήνης έως και την απελευθέρωσή της. Παρουσιάζονται θεματικές ενότητες, όπως: η καθημερινή και οικονομική ζωή των κατοίκων της πόλης, η διοικητική, στρατιωτική οργάνωση και οι θεσμοί διοίκησης της, τα ταφικά έθιμα της κάθε πολιτισμικής ομάδας, το εμπόριο, τα επαγγέλματα και τις εμπορικές σχέσεις που αναπτύσσονται. Ξεχωριστή αναφορά γίνεται, επίσης, για σημαντικά ιστορικά πρόσωπα που έζησαν αυτή τη περίοδο και καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την κοινωνικο-οικονομική εξέλιξη της πόλης.